

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΦΥΣΗ 2000,
Λεωφόρος Μεσογείων 119,
Αθήνα

Προς τον Αν. Υπουργό ΥΠΕΝ κ Σ. Φάμελλο του Υπουργείου
Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Κοινοποίηση
κα Κ. Ιγγλέζη Πρόεδρο της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Προστασίας
Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων

Αθήνα, 14 Σεπτεμβρίου 2018

Θέμα: Συμμετοχή στη Δημόσια Διαβούλευση επί του σχεδίου ΥΑ 'Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της
Δασοπονίας 2018-2038 (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση)'

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ,

Πριν μερικούς μήνες αναλάβατε, μαζί με την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων, την πρωτοβουλία να διαμορφωθεί Εθνική Στρατηγική για τα Δάση. Στη διαδικασία που ακολούθησε για την κατάρτιση της συστάθηκε ομάδα εργασίας, στην οποία ο εμπειρογνώμονας στο γνωστικό αντικείμενο της Δασοπονίας και μέλος της Επιτροπής Φύση 2000 κ. Τσιριτίδης Ιωάννης, προσκλήθηκε να συμμετάσχει ως εκπρόσωπος της Επιτροπής Φύση 2000. Συνεπώς, η Επιτροπή Φύση 2000 έχει παρακολουθήσει εκ του σύνεγγυς και έχει συμβάλει στη διαμόρφωση του σχεδίου της Στρατηγικής.

Κατά την 7^η συνεδρία της Επιτροπής Φύση 2000, στις 19 Ιουλίου 2018, που συγκλήθηκε στις εγκαταστάσεις του ΥΠΕΝ, τα μέλη της Επιτροπής Φύση 2000 αντάλλαξαν απόψεις και παρατηρήσεις επί του πρώτου σχεδίου της Εθνικής Στρατηγικής που παρουσιάστηκε στην Επιτροπή Προστασίας Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων και αναρτήθηκε στη σχετική ιστοσελίδα του Υπουργείου σας (<http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=951&language=el-GR>). Στη συνεδρίαση αποφασίστηκε ότι η Επιτροπή Φύση 2000, πιστή στον ρόλο της ως «κεντρικό επιστημονικό γνωμοδοτικό όργανο του Κράτους για το συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών και μέτρων προστασίας της ελληνικής βιοποικιλότητας» (άρθρο 19 παρ. 2, ν. 3937/2011), θα συμμετάσχει στη δημόσια διαβούλευση επί του τελικού κειμένου, μεταφέροντας τις απόψεις και παρατηρήσεις των μελών της, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές που έγιναν πριν τεθεί το προτεινόμενο κείμενο στη διαβούλευση.

Γενικές παρατηρήσεις

Η απόφαση της πολιτείας να διαμορφώσει μία εθνική στρατηγική για τα δάση, υλοποιώντας την πρόβλεψη διαμόρφωσης Σχεδίου Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της Χώρας¹, αποτελεί μία

¹ Άρθρο 60, παρ. 1 (β) ν. 4280/2014: «Εντός ενός έτους από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου: ...β) Συντάσσεται με ευθύνη του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ολοκληρωμένο Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της Χώρας»

σημαντική θετική εξέλιξη. Η Στρατηγική με τους 7 οριζόντιους και κάθετους άξονες δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο πλέγμα για την προστασία και διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων της χώρας με ορίζοντα 20ετίας. Το σχέδιο παρουσιάζει πολλά θετικά στοιχεία, όπως είναι, μεταξύ άλλων, η αναγνώριση της πολυλειτουργικότητας των μεσογειακών δασικών οικοσυστημάτων και της συμβολής τους τόσο στον μετριασμό όσο και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η δέσμευση για αναθεωρημένες προδιαγραφές των δασικών διαχειριστικών μελετών και σχεδίων, η προώθηση της πιστοποίησης της διαχείρισης των δασών και των δασικών προϊόντων, ξυλωδών ή μη, η βελτίωση των υπηρεσιακών δομών μέσω της διεπιστημονικότητας και των ανοιχτών και συμμετοχικών διαδικασιών.

Ειδικότερα αναφορικά με το όραμα αλλά και συνολικά τις κατευθύνσεις που δίνει η Εθνική Στρατηγική, από την ανάγνωση της Στρατηγικής καθίσταται σαφής η προτεραιότητα που δίνεται στην τόνωση του τομέα της δασοπονίας, που είναι ένας κλάδος με δυναμική στην Ελλάδα που έχει σε μεγάλο βαθμό ατονήσει, και συνολικά στην αύξηση της συνδρομής των δασικών οικοσυστημάτων στην οικονομία. Παρά τις αναφορές στην αειφορία και τη πολυλειτουργικότητα των δασικών οικοσυστημάτων, είναι απαραίτητο η προτεραιότητα της «συνεισφοράς των δασικών οικοσυστημάτων στην οικονομία» να εξισορροπήσει με την ανάγκη προστασίας των δασικών μεσογειακών οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας της χώρας, βασισμένη στο προοδευτικό πλαίσιο που διέπει την προστασία των δασών ήδη από το Σύνταγμα καθώς και τις διαπιστώσεις της επιστήμης για την ανάγκη μίας ολιστικής προσέγγισης στη διαχείριση των δασών, ακόμα και των πλέον παραγωγικών. Στο πλαίσιο αυτό προτείνεται το όραμα της Εθνικής Στρατηγικής να συμπληρωθεί ως εξής:

*«**Εξασφάλιση της προστασίας και [α]ύξηση της συνεισφοράς των δασικών οικοσυστημάτων στην οικονομία της χώρας μέσω της αειφορίας, της πολυλειτουργικότητας, της προσαρμοστικότητας και της ενίσχυσης του κοινωνικοοικονομικού τους ρόλου, υπό το πρίσμα της κλιματικής αλλαγής.**»*

Παρά το γεγονός ότι στη Στρατηγική ορίζεται άξονας με τίτλο «Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές» δεν διαφαίνεται η σύνδεση των στόχων και των κατευθύνσεων δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής για τα Δάση με τη Νέα Στρατηγική για τα Δάση στην Ε.Ε., αλλά και με το Στρατηγικό Σχέδιο του ΟΗΕ για τα Δάση 2017-2030 το οποίο έχει πλέον εγκριθεί. Είναι, συνεπώς, σκόπιμο να υπάρξει μία πιο ευδιάκριτη και σαφής σύνδεση, πιθανά σε μορφή πίνακα, ώστε να αποτυπωθεί η συμβολή της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή και διεθνή προσπάθεια προστασίας και αειφορικής διαχείρισης των δασών.

Στην ίδια κατεύθυνση προτείνεται να υπάρξει μία στενότερη σύνδεση του οριζόντιου άξονα 2 «Απογραφής-Παρακολούθησης των δασών» με τις ευρωπαϊκές ή διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας. Συγκεκριμένα, απαιτείται η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος απογραφής-παρακολούθησης που θα εξυπηρετεί ταυτόχρονα σκοπούς παραγωγής και προστασίας όπως προκύπτουν από διαφορετικές δεσμεύσεις της χώρας. Με αυτόν τον τρόπο μόνο μπορούν να προκύψουν ολοκληρωμένες διαχειριστικές λύσεις που θα εξυπηρετούν πολλαπλούς στόχους, π.χ. παραγωγή προϊόντων και προστασία-διατήρηση δασικών οικοσυστημάτων. Για παράδειγμα, η απογραφή της εξάπλωσης των δασικών τύπων βλάστησης θα πρέπει να διακρίνει και τους

Άρθρο 60, παρ. 3 ν. 4280/2014: «Με το Σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της χώρας της παραγράφου 1 καθορίζονται οι αρχές και οι κατευθύνσεις της δασικής πολιτικής για τα επόμενα είκοσι χρόνια, προσδιορίζονται συγκεκριμένοι στόχοι της πολιτικής αυτής, καθώς και οι αναγκαίοι πόροι και τα μέσα εφαρμογής της. Η πολιτική αυτή λαμβάνοντας υπόψη στη διαμορφούμενη Νέα Στρατηγική για τα Δάση στην Ε.Ε., στοχεύει πρωτίτως, στην προστασία των δασών και των δασικών εκτάσεων, στην αύξηση της επιφάνειάς τους, στη διατήρηση και ενίσχυση του πολυλειτουργικού τους ρόλου, όπως η διατήρηση και αύξηση της παραγωγικής τους ικανότητας, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η αύξηση της συμβολής των δασών στο μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, η αύξηση της συμβολής τους στην προστασία των εδαφών και των υδάτων, καθώς και στην αύξηση της συμμετοχής της δασοπονίας στο ΑΕΠ της χώρας με παράλληλη δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας στον παραδασόβιο και όχι μόνο πληθυσμό και τέλος στην εκπλήρωση των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας μας όσον αφορά το δασικό τομέα. Με σχέδιο Στρατηγικής Ανάπτυξης της Δασοπονίας της χώρας προσδιορίζονται επίσης οι αναγκαίοι πόροι για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, καθώς και η απαιτούμενη οργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών που θα υλοποιήσουν τους στόχους αυτούς. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής καθορίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια των απαιτούμενων στοιχείων και προδιαγραφών εκπόνησης του σχεδίου συμφώνως με το εθνικό και κοινοτικό δίκαιο.»

διαφορετικούς τύπους οικοτόπων σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) καθώς έτσι με μια μικρή αύξηση στο κόστος της απογραφής θα είναι δυνατόν να εξυπηρετηθούν πολλαπλές υποχρεώσεις της χώρας, σχετικά με την παρακολούθηση της κατάστασης προστατευόμενων οικοτόπων, αλλά και να παραχθούν δεδομένα που μπορούν να οδηγήσουν σε ολοκληρωμένες διαχειριστικές λύσεις. Επιπλέον, η διάκριση των τύπων των οικοτόπων θα οδηγήσει στην αποφυγή αλλοίωσης τύπων οικοτόπων, η οποία μπορεί να προέλθει από άστοχες επεμβάσεις διαχείρισης ή/και αποκατάστασης.

Αντίστοιχα θα ήταν εξαιρετικά χρήσιμη για τη συνοχή της περιβαλλοντικής πολιτικής της χώρας, η Εθνική Στρατηγική για τα Δάση να περιλαμβάνει ενότητα με τις συνδέσεις που αυτή έχει με συναφείς στρατηγικές της χώρας που έχουν ήδη εγκριθεί και συγκεκριμένα με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα και την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή.

Μία ακόμα επισήμανση της Επιτροπής Φύση 2000 αφορά την ελάχιστη αναφορά που γίνεται στη Στρατηγική στην ανάγκη ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης των πολιτών αναφορικά με τις αξίες των μεσογειακών δασικών οικοσυστημάτων και τις ανάγκες προστασίας και αειφορικής διαχείρισης τους, καθώς και των κατευθύνσεων των δράσεων που πρέπει να υλοποιηθούν ώστε η ανάγκη αυτή να καλυφθεί και οι αντίστοιχοι στόχοι να επιτευχθούν.

Κλείνοντας με κάποιες πιο ειδικές παρατηρήσεις, προς αποφυγή παρεξήγησης της έννοιας της «βελτιστοποίησης οικοσυστημικών λειτουργιών» του κάθετου άξονα 3, θεωρείται σκόπιμο να προστεθεί ο ακόλουθος ορισμός στη σχετική ενότητα της Στρατηγικής «Βελτιστοποίηση είναι η διαδικασία κατά την οποία αξιολογείται η υπάρχουσα κατάσταση, τίθενται συγκεκριμένοι στόχοι, αποφασίζονται και εφαρμόζονται συγκεκριμένα μέτρα και γίνεται παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων ως προς την επίτευξη των στόχων και τη βελτίωση ή διατήρηση στο επιθυμητό της υπάρχουσας κατάστασης. Η βελτιστοποίηση είναι διαδικασία κυκλική (επαναλαμβανόμενη στο χρόνο), εφαρμόζεται όταν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα δεν είναι με απόλυτη σαφήνεια γνωστό ή δεν είναι σταθερό στο χρόνο και τον χώρο, βασίζεται στα αποτελέσματα της παρακολούθησης και στη διαρκή (σε κάθε επανάληψη) ρύθμιση-διόρθωση των στόχων και των μέτρων και οδηγεί σταδιακά στο βέλτιστο αποτέλεσμα και στη μείωση της διακινδύνευσης-ανασφάλειας».

Από τον άξονα αυτόν και συνολικά από τη Στρατηγική απουσιάζει (πέρα από κάποιες σποραδικές αναφορές) η έννοια της αποκατάστασης των δασικών οικοσυστημάτων με βάση τις αρχές της οικολογίας, θεωρίας και πράξης. Η οικολογική αποκατάσταση των μεσογειακών δασικών οικοσυστημάτων ωστόσο είναι απαραίτητη, τόσο ως ανταπόκριση μετά από καταστροφές, πυρκαγιές, αλλαγές χρήσεων γης, κοκ, όσο και ως μέτρο πρόληψης για πιθανές μελλοντικές απειλές, καθώς διασφαλίζει την υγεία των δασικών οικοσυστημάτων και των λειτουργιών τους, αλλά και ενισχύει τις δυνατότητες προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (π.χ. με τη δημιουργία οικολογικών διαδρόμων). Η επιλογή των δασικών ειδών για την οικολογική αποκατάσταση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο το οικολογικό ιστορικό των περιοχών όσο και το βιοκλίμα, καθώς επίσης και το επίπεδο (ή καλύτερα: συμπεριλαμβανομένου και του επιπέδου) επικινδυνότητας πυρκαγιάς, ειδικά κοντά σε κατοικημένες περιοχές.

Παράλληλα, στην Εθνική Στρατηγική δεν γίνεται αναφορά στον ρόλο των δασικών φυτωρίων και στη λειτουργία τράπεζας σπερμάτων, γεγονός που θα πρόσθετε συνοχή και με την Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα. Οι πληθυσμοί των δασικών φυτικών ειδών της χώρας χαρακτηρίζονται από πολύ υψηλή γενετική ποικιλότητα που αντιστοιχεί και σε μεγάλη ποικιλότητα οικολογικών προσαρμογών. Η διατήρηση του γενετικού υλικού των δασικών φυτικών ειδών, ανά διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές της χώρας, σε φυτώρια ή και τράπεζες σπερμάτων, είναι υψηλής προτεραιότητας για την αποκατάσταση μετά από καταστροφές ή την κατασκευή τεχνικών έργων. Η χρήση αυτόχθονου γενετικού υλικού σε αναδασώσεις, είναι απολύτως αναγκαία για τη διατήρηση της γενετικής

ποικιλότητας των πληθυσμών των δασικών ειδών και την επιτυχή αποκατάσταση, λόγω της προσαρμοστικότητας του αυτόχθονου γενετικού υλικού στις τοπικές οικολογικές συνθήκες. Επιπλέον, η διατήρηση του γενετικού υλικού των δασικών ειδών, μπορεί να βοηθήσει σημαντικά στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, αλλά και την αποφυγή εισαγωγής ξένων προς τα οικοσυστήματα φυτοπαθογόνων μέσω της χρήσης μη αυτόχθονου φυτικού υλικού. Θα πρέπει να ενισχυθούν οι υπάρχουσες δομές δασικών φυτωρίων, που έχουν ατονήσει σε μεγάλο βαθμό τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά και να δημιουργηθούν νέες δομές, με κύριο σκοπό τη διατήρηση του γενετικού υλικού των δασικών ειδών και τη χρήση αυτόχθονου υλικού σε έργα αποκατάστασης. Επιπλέον, θα πρέπει να θεσμοθετηθεί η χρήση αποκλειστικά αυτόχθονου γενετικού υλικού σε έργα αποκατάστασης, εκτός εξαιρέσεων όπου η παραπάνω χρήση δεν είναι δυνατή ή η χρήση μη αυτόχθονου υλικού μπορεί να θεωρείται ευνοϊκή για λόγους βιοποικιλότητας, είναι σύμφωνη με διεθνείς προδιαγραφές και τεκμηριώνεται με σχετικές γενετικές μελέτες.

Επιπρόσθετα, εντύπωση μη δικαιολογημένης αντιμετώπισης ενός υποσυνόλου των εμπλεκόμενων στη χρήση των δασών, προκαλεί το γεγονός ότι ενώ η θήρα περιλαμβάνεται στον κατάλογο δράσεων δασικής αναψυχής, αναγνωρίζεται και ως «εργαλείο περιβαλλοντικής διαχείρισης». Η αναγνώριση αυτή είναι ασυνεπής με το γεγονός ότι η θήρα αποτελεί μία δραστηριότητα που πραγματοποιείται στα δασικά οικοσυστήματα, όπως τόσες άλλες και σε καμία περίπτωση η δραστηριότητα αυτή αναψυχής δεν πρέπει να συγχέεται με την ανάγκη διαχείρισης πληθυσμών άγριας ζωής, που βασίζεται σε τεκμηριωμένη και εμπεριστατωμένη μελέτη και σχεδιασμό. Η τυχόν τεκμηριωμένη ανάγκη ελέγχου του πληθυσμού ενός υπεράριθμου ή εισβολικού είδους, εφαρμόζεται πάντα με προσεκτικά σχεδιασμένες μεθόδους και ειδικευμένο προσωπικό που ενεργεί με συγκεκριμένο σχέδιο και οδηγίες και όχι γενικά από τη θηρευτική δραστηριότητα. Το παραπάνω δεν σημαίνει ότι οι κυνηγοί δεν αναγνωρίζονται ως εμπλεκόμενοι φορείς που επηρεάζουν και επηρεάζονται από την προστασία και τη διαχείριση των δασικών οικοσυστημάτων καθώς και ότι μπορούν να συνδράμουν στην επίτευξη των στόχων προστασίας και διαχείρισης, πάντα στο πλαίσιο επιστημονικά σχεδιασμένων διαχειριστικών δράσεων.

Τέλος, το σχέδιο της Στρατηγικής προσδιορίζει όραμα, γενικούς στόχους, κατευθύνσεις δράσεων και δείκτες. Παράλληλα το σχέδιο της Στρατηγικής προβλέπει το περιεχόμενο του Σχεδίου Δράσης για τα Δάση (ΣΔΔ), το οποίο ωστόσο δεν διαμορφώνεται σε αυτή τη φάση αλλά παραπέμπεται στο μέλλον, χωρίς ωστόσο να ορίζεται προθεσμία κατάρτισής του, ούτε και ποιος έχει την ευθύνη εκπόνησης, έγκρισης και θεσμοθέτησης του. Το ΣΔΔ αποτελεί ένα κρίσιμο επιχειρησιακό εργαλείο για την εφαρμογή και υλοποίηση της Στρατηγικής και συνεπώς η ολοκλήρωση του θα πρέπει να επιταχυνθεί ώστε να θεσπιστεί το συντομότερο. Το πρότυπο της Εθνικής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα, που συνοδεύεται από Σχέδιο Δράσης, είναι πιθανώς χρήσιμο. Πρόταση της Επιτροπής Φύση 2000, επίσης, είναι το ΣΔΔ να έχει 10ετή αντί για 5ετή διάρκεια, αναγνωρίζοντας ότι τα δάση είναι συστήματα που αντιδρούν αργά.

Για την Επιτροπή Φύση 2000,

Ο Πρόεδρος

Βασίλης Λυκούσης